

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Екатерина Михайлова,
Нов български университет, департамент „Право“
за присъждане на образователна и научна степен „доктор на науките“
програма „Стратегии и политики за сигурност“
Научна област: 9. Сигурност и отбрана,
Професионално направление 9.1. Национална сигурност

С кандидат

ТОДОР ПАНАЙОТОВ КОЛАРОВ

Дисертационен труд

СИГУРНОСТТА В СМЕСЕНИТЕ ДОГОВОРИ НА ЕС

Общи данни по процедурата

Представена е дисертация с общ обем от 308 страници, които обхващат девет части, включително увод, заключение и библиография. Направени са 740 бележки под линия. Списъкът на използваната литература включва 169 източника, от които 1 на руски език, 5 на български език и 163 на английски език.

Цялостното оформление на работата, включително съдържанието, бележките под линия, цитиранията, списък на използваната литература, отговарят на утвърдените академични стандарти.

Дисертационният труд е напълно в съзвучие с нормативните изисквания за придобиване на научната и образователна степен „доктор на науките“, тъй като показва, че кандидатът притежава задълбочени теоретични знания и способност за самостоятелно научно изследване; съдържа научни резултати, които представляват оригинален принос.

Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение

Избраната тема сигурността в смесените договори на ЕС е значима от изследователска гледна точка, а така също и в научно-приложно отношение.

Значима е на първо място с това, че специално в България не е била предмет на пространно изследване. По темата основно е работено в други държави членки на ЕС. Темата за смесените договори в последната една година придоби по-широка актуалност в страната ни в резултат на Всеобхватното икономическо и търговско споразумение между Европейския съюз и държавите членки, от една страна, и Канада, от друга страна (ВИТС, известно като СЕТА - Comprehensive Economic and Trade Agreement). На 17 април 2018г. Конституционният съд се произнесе с решение №7 от 2018г. по к.д.№7 от 2017г. образувано по искане на президента на Република България за даване на задължително тълкуване на чл. 5, ал. 4; чл. 4, ал. 3; чл. 85, ал. 1, т. 9; чл. 19, ал. 2 и чл. 20 от Конституцията.

Така, темата за смесените договори, в рамките на тази календарна година получи от една страна изследването в настоящия дисертационен труд, а от друга произнасяне чрез тълкувателно решение на Конституционния съд.

Смесените договори, като част от правната рамка на ЕС, не получават еднозначно тълкуване. Дори в становищата, представени пред КС, е видно, че се предлагат различни интерпретации. Познанието за смесените договори, изясняването на тяхната правна и политическа природа, е наложително, тъй като днес 1/3 от договорите, сключени от ЕС, са смесени договори. В същото време ЕС продължава да води преговори или да сключва редица смесени договори, някои от тях включващи и въпроси, които навлизат и областта на сигурността и отбраната.

Предметът на изследването се явява граничен между правото и сигурността, като следва да отбележа, че нито в праната доктрина, нито в областта на сигурността и отбраната, смесените договори са представлявали обект на самостоятелно изследване.

Обстоятелството, че в мотивите на цитираното конституционно решение КС развива пространно и теоретично природата на смесените договори, говори за изключителната актуалност и значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение.

Точно формулирани цели и задачи на дисертацията

Смятам, че целите и задачите на изследването са формулирани ясно и точно. Направено е изследване върху смесените договори, като те са представени и систематизирани според тяхната типология. На базата на това проучване кандидатът развива тезата, че уредбата на смесените договори на ЕС не генерира сигурност, поради което тя следва да се промени в посока на предвидимост, демократизиране и повишаване на ефикасността им.

Формулираната цел на изследването е идентификация на проблемите, които водят до несигурност и са направени предложения за преодоляването ѝ. За постигането на тази цел са поставени следните задачи:

- изследване на нормативни разпоредби, включително в конституционния фундамент на ЕС, и съдебна практика на Съда на ЕС;
- предложения за промени в нормативната база;
- идентифициране на установени практики и съответно предложения за тяхната промяна.

Кандидатът споделя мнението си, че проблемите със смесените договори ще бъдат актуални до евентуално постигане на федерализация на ЕС, което е промяна в конституционния фундамент на ЕС с оглед реализирането на пълен трансфер на компетентност във външните отношения от държавите членки към ЕС. Споделям разбирането на кандидатът, че такова развитие на ЕС не е предстоящо в близко бъдеще. В този контекст кандидатът си поставя амбициозната задача - да се идентифицира времеви отрязък, в който промяната, ако не изцяло, то в някои аспекти, може да бъде тествана и реализирана (например периодът по време и непосредствено след приключване преговорите по Брекзит).

Доказателства, че дисертационният труд е разработен самостоятелно и не повтаря буквално темата и значителна част от съдържанието на труда, представен за придобиване на образователната и научна степен „доктор“

Кандидатът през 2012г. е защитил докторска дисертация на тема „Съдебно сътрудничество между държавите-членки на Европейския съюз в борбата с международната организирана престъпност“. Следователно, предложеният дисертационен труд, предмет на настоящата процедура, се различава съществено от труда, представен за придобиване на образователната и научна степен „доктор“. Доказателства, че трудът е разработен самостоятелно могат да се намерят в публикациите на кандидата по темата за смесените договори на ЕС.

Степен на познаване на състоянието на проблема и съответствие на използваната литература

Анализираният изследователски въпрос, както беше отбелязано и по-горе, е малко разработван в България. Това е причината кандидатът основно да си е послужил с източници, предимно на английски език – 163. Разгледана е и практиката на СЕС. За съжаление изготвянето на дисертационният труд предхожда по време решението на КС, поради което мотивите на решението на съда не са намерили място в изследването.

Коректност при цитирането на представителен брой автори

Смятам, че кандидатът е подходил отговорно и коректно е цитирал авторите, на които се позовава. Същото се отнася и за посочената съдебна практика.

Наличие на обоснован и разработен теоретичен модел на изследването

Дисертационният труд е използвал интердисциплинарни методи и това е съвсем логично, тъй като материята, предмет на изследване изисква именно такъв подход. Поради това използван е дедуктивния метод относно дискусиите отнасящи се до ОВПС, а индуктивният метод когато се дискутира темата за сигурността като се започне от отделния индивид и се премине към ефекта върху общностите и държавата. Сравнителноправният метод е приложен при сравнение на уредбата на международни договори попадащи в категорията на смесени договори на ЕС в други държави и ефектът им върху сигурността, както и при анализ на становища на други изследователи, на нормативната уредба, съдебна практика.

Приложен е и историческият метод там, където това е преценено, че е наложително, предвид нуждата процесите да бъдат изследвани в тяхното развитие през по-продължителен период от време.

Естествено място в изследването намира и системният метод, чрез който е дадена възможност изследвайки проблематиката да се направи връзката между смесените договори и въздействието им върху сигурността.

Съответствие между избраната методология и поставените цели и задача

Изследването в голяма степен е фокусирано върху правната проблематика на смесените договори, поради което логично дисертационният труд предимно застъпва правния метод. Също така структурата на изследването е по-близо до такова, която е с насоченост към правото. Кандидатът обосновава този си подход заради целите на изследването – разглеждането на смесените договори на ЕС с техните особености, но слага акцент върху сигурността.

Макар и темата да е сигурността в смесените договори приемам тезата на кандидата, че сравнителноправният анализ може да даде отговорите за реда, по който да се гарантира повече сигурност. Това е така, тъй като повишаването на сигурността може да се постигне само с нов конституционен фундамент на ЕС.

Оценка на дисертационния труд и неговите приноси

Споделям напълно посочените от кандидатът в автореферата научни приноси на дисертационния труд, като отбелязвам следните:

- Преди всичко това е разработването на темата за смесените договори на ЕС каквото изследване до този момент не е правено в България. Темата е дискуссионна и за България, като върху тази материя не са правени пространни разработки;
- Разглеждането на смесените договори на ЕС с фокус върху това, доколко тези договори в настоящия си вид гарантират сигурност;
- Ефектът от Брекзит върху смесените договори, като са направени предложения относно уредбата им, на основата на опит, който предстои да се натрупа от протичането на този процес;
- Актуализирането на дефиницията за смесен договор на ЕС на Heliskoski, отчитайки Лисабонския договор и значението на т. нар. „нов“ тип смесени договори, още повече че при тях част от договора попада в сферата на Общата външна политика и политика на сигурност (ОВППС);
- Типологизацията на смесените договори на ЕС. Това е принос, тъй като кандидатът освен, че е описал съществуващите категоризации, ги е обобщил и категоризирал като е допълнил класификационните признаци;
- Сравнителноправният анализ на съдебната практика на Съда на ЕС с тази на Върховния съд на САЩ.

Изследването показва, че кандидатът има задълбочени теоретични знания относно смесените договори на ЕС като такива, а в частност и относно това, доколко те гарантират сигурност. На основата на тези теоретични знания са направени и заключения, и предложения за развитието на договорите, като се акцентира върху възможна промяна в конституционния фундамент на ЕС при бъдеща федерализация, при която ще може да се реализира пълен трансфер на компетентност във външните отношения от държавите членки към ЕС. Именно в тази посока намирам, че са

постигнати сериозни теоретични обобщения и са предложени решения. С това дисертационният труд представлява оригинален принос в науката.

Оценка на степента на лично участие на дисертанта в приносите.

Темата на изследването е нова за България, поради което няма съмнение, че кандидатът сам е подготвил и развил както констатациите, така и предложенията, които е направил. Приносите са изцяло лично постижение на дисертанта.

Оценка на съответствието на автореферата с основните положения и приносите на дисертационния труд.

Представеният автореферат съответства с основните положения и приносите на дисертационния труд. В него са описани както методите, така и приносите в дисертационния труд.

Изследването се състои от следните части:

- въведение,
- типология на смесените договори на ЕС,
- възникване, развитие на смесените договори и тяхната уредба в правото на ЕС,
- упражняване на компетентността от ЕС и държавите членки при сключване на смесените договори,
- статут на смесените договори в ЕС и държавите членки,
- отговорността по смесените договори на ЕС,
- бъдещето на смесените договори,
- заключение.

Дисертационният труд се фокусира върху следните елементи: определение за смесен договор, дефиниране на понятието човешка сигурност, използваният подход към разглеждане на темата.

В заключението се препоръчва да бъде възстановена изричната уредба на смесените договори в първичното право на ЕС, като акцентът е върху приложението им преди всичко в случаите на юридическа необходимост. Кандидатът вижда възможности за подобрене в приложението на този вид договори, както и при декларациите за компетентност. Подчертано е, че най-важният елемент от дискусията за смесените договори е този за отговорността по смесените договори във вътрешен план на ЕС, тъй като дисертантът приема, че запазването на настоящото статукво е неуспешно.

Въздействия на дисертационния труд върху външната среда.

Представени са общо 8 публикации, като едната от тях е монографията, с която се кандидатства по настоящия конкурс на тема: Смесените договори на ЕС, издание на издателството на НБУ. Останалите доклади и статии са с основен прицел в темата на смесените договори на ЕС и са за Годишник на департамент „Право“, НБУ; сборник от Национална научна конференция „10 години България в Европейския съюз – въздействие върху развитието на публичните политики и законодателството“ на НБУ; Европейски правен преглед; Юридически свят; сборник от конференция „Повишаване на националната сигурност чрез ограничаване на правата на човека в Югоизточна

Европа: Новите заплахи пред регионалната сигурност“ на департамент „Национална и международна сигурност“, НБУ.

Публикациите са достатъчно на брой и изданията са от авторитетни издателства. Докладите от конференции също са посветени на тематиката – ЕС, сигурност, право. Всичките се вписват в тематиката на дисертационния труд.

Лична оценка на кандидата

Познавам кандидатът Тодор Коларов от времето, когато беше председател на Комисията за установяване на имущество, придобито от престъпна дейност. Като такъв ми е направил впечатление с качеството си да отстоява позиции.

От учебната 2017/2018г. доц. д-р Тодор Коларов е щатен преподавател в департамент „Право“ НБУ, поради което имам непосредствени впечатления от работата му. Мога да отбележа, че отзивите от студентите и колегите за работата на кандидатът са положителни. Дисертантът бе включен в списъка на лицата, които имат право да участват в комисия за провеждането на държавен изпит по гражданскоправни науки и участва в такава при провеждането на държавен изпит в НБУ през пролетта на 2018г.

Мнения, препоръки и бележки.

Бих препоръчала да продължи научните си интереси и в областта на гражданския процес, в която в момента дисертантът е титуляр на тази дисциплина в НБУ.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Като имам предвид качеството на изследователската работа по дисертационния труд, обобщената оценка на постигнатите резултати, безспорната оригиналност на основните изводи и научните приноси направени в представения труд напълно убедено предлагам на Научното жури да присъди на ТОДОР ПАНАЙОТОВ КОЛАРОВ образователната и научна степен “ДОКТОР НА НАУКИТЕ”, Научна област: 9. Сигурност и отбрана, Професионално направление 9.1. Национална сигурност.

София

проф. д-р Екатерина Михайлова